

Priročnik o zastopanju interesov ohranjanja narave

Izguba biotske raznovrstnosti, zaščita narave in
strategija EU za varstvo narave

Contents

Narava je pomembna, ker ...	3
Naravo izgubljam kot še nikoli doslej ...	4
Učinki izgube biotske raznovrstnosti so že vidni	5
Z nadaljevanjem trenda bodo ti učinki še hujši	6
Vendar, ali je to res pomembno?	7
Zakaj torej izgubljam biotsko raznovrstnost?	8
Povejte mi več o povezavi s podnebnimi spremembami	9
Ali so ljudje s tem seznanjeni?	10
Kako lahko zaustavimo to izgubo?	11
Ali obstajajo zgledi, ki jim lahko sledimo?	12
Kako to težavo rešuje Evropa?	13
Kaj lahko storim sam?	14

Narava je pomembna, ker ...

- ✘ je biotska raznovrstnost temelj vsega življenja na Zemlji,
- ✘ izguba biotske raznovrstnosti pomeni izgubo ključnih storitev, od katerih je odvisna človeška družba,
- ✘ ekosistemi in tla vsrkavajo ogljik in nam pomagajo pri omejevanju učinkov podnebnih sprememb.

Biotska raznovrstnost je sama raznolikost življenja na Zemlji. Ta splet vsega živega je osnova življenja, saj čisti pitno vodo, oprahuje naše posevke, čisti zrak, ki ga dihamo, uravnava podnebje, ohranja plodnost tal, zagotavlja zdravila in številne osnovne gradnike za industrijo.

Ekosistemi zagotavljajo ključne storitve za ohranitev sistema, nujnega za življenje. Z uničevanjem biotske raznovrstnosti uničujemo tudi ta sistem in tako žagamo vejo, na kateri sedimo. Poškodovani ekosistemi so bolj občutljivi in njihove zmožnosti za odzivanje na izredne dogodke in spoprijemanje z novimi boleznimi so omejene. Uravnoteženi ekosistemi nas, nasprotno, ščitijo pred nepredvidenimi katastrofami in nam ob trajnostni rabi zagotavljajo veliko najboljših rešitev za nujne izzive.

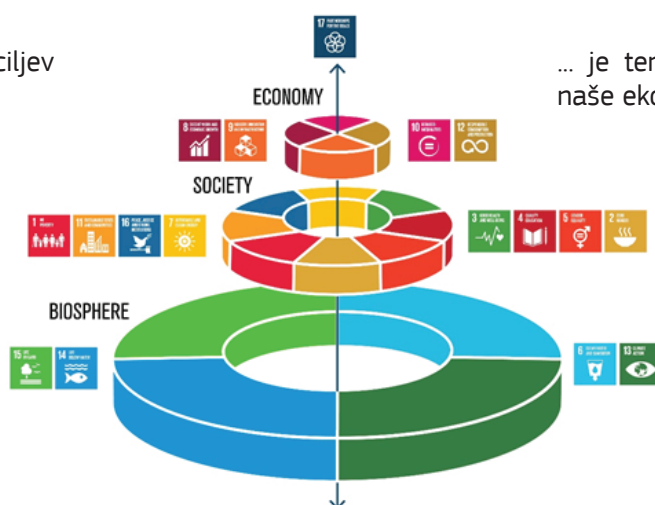
Ekosisteme in biotsko raznovrstnost potrebujemo iz številnih razlogov. Ob njihovi notranji vrednosti in nematerialnih dobrinah, kot so duhovna obogatitev in estetična vrednost, so ekosistemi temelj vseh gospodarstev in civilnih družb. Oblikujejo kritično infrastrukturo, ki je temelj blaginje in obstoja.

Izguba biotske raznovrstnosti je nevarna. Ta izguba ...

- ✘ prinaša **podnebne** spremembe, saj z uničevanjem in poškodovanjem ekosistemov in tal pospešujemo globalno segrevanje,
- ✘ odpira vprašanje **gospodarstva**, saj naravni kapital zagotavlja bistvene vire za industrijo,
- ✘ odpira **varnostno** vprašanje, saj izguba naravnih virov, še posebej v državah v razvoju, lahko pripelje do konfliktov,
- ✘ odpira **vprašanje zanesljive svetovne preskrbe s hrano**, saj imajo opraševalci in organizmi ključno vlogo v našem sistemu za oskrbo s prehrano,
- ✘ pomeni **zdravstvene** probleme, saj narava izboljšuje kakovost zraka, vode in tal, zmanjšuje izpostavljenost onesnaževanju in hladi naša mesta,
- ✘ odpira **etično** vprašanje, saj izguba biotske raznovrstnosti najbolj prizadene ravno najrevnejše in poslabša neenakosti,
- ✘ odpira **medgeneracijsko** vprašanje, saj našim potomcem zmanjšujemo možnosti za izpopolnjeno življenje,
- ✘ odpira **moralno** vprašanje, saj našega živega planeta ne bi smeli uničevati in

ker je narava temelj vseh ciljev ZN za trajnostni razvoj:

... je temelj družbe in osnova naše ekonomije.

Slika <https://www.stockholmresilience.org/images/18.36c25848153d54bdba33ec9b/1465905797608/sdgs-food-azote.jpg>

Naravo izgubljam kot še nikoli doslej ...

- ✘ Človekove aktivnosti so planet potisnile na rob masovnega izumiranja, kjer milijonu vrst grozi izumrtje.
- ✘ Med letoma 1970 in 2014 je svetovna populacija divjih živali upadla za 60 %.
- ✘ Nadzemna in podzemna biotska raznovrstnost upadata v vseh regijah sveta z doslej največjo hitrostjo.
- ✘ Ta upad je tesno povezan s podnebnimi spremembami in je del splošne ekološke krize.

Stopnje izumiranja po vsem svetu **so danes približno 100- do 1000-krat višje od tistih v predčloveškem obdobju**. To je največje izumiranje od izginotja dinosavrov. V zadnjem desetletju se je zmanjšala populacija približno 42 % kopenskih živalskih in rastlinskih vrst.

Uničevanje tropskih gozdov poteka s pospešeno hitrostjo in vsako leto izgine območje v velikosti celotne Grčije. Ti gozdovi so dom največje biotske raznovrstnosti na planetu. Svetovna gozdna območja danes pokrivajo samo 68 % površine gozdnih območij v predindustrijskem obdobju.

Če se globalna temperatura zviša za 2 °C, **bodo izginili tropski koralni grebeni** in uničene bodo možnosti preživetja za polovico milijarde ljudi.

Tla gostijo osupljivo biotsko raznovrstnost življenja: od 25 % do 30 % vseh vrst na Zemlji preživi v tleh svoje celotno življenje ali njegov del. Na **biotsko raznovrstnost tal** močno vplivajo človeške aktivnosti. Degradacija zemljišč in tal v in izven EU znatno zmanjšuje biotsko raznovrstnost in storitve ekosistemov, kot so zagotavljanje čiste vode in hranljivih živil, prestrezanje ogljika in zaščita pred erozijo.

Število žuželk dramatično upada. Žuželke so pomembne, saj so hrana večjih živali, kot so ptice, netopirji, plazilci, dvoživke in ribe. Če izgine ta vir prehranjevanja, bodo vse te večje živali zaradi pomanjkanja hrane pomrle. Poleg tega žuželke skrbijo za opraševanje, zatiranje škodljivcev in recikliranje hranilnih snovi.

V letu 2018 je študija deževnih gozdov v Portoriku poročala o izgubah biomase med 98 % in 78 % za pasiščne in v krošnjah drevja živeče [členonožce](#) po letu 1980, z letnimi izgubami približno 2,5 %. Kot neposreden rezultat tega je v istih območjih zaznan podoben upad pri pticah, žabah in kuščarjih.

Leta 2019 je povzetek 73 zgodovinskih poročil o upadanju števila žuželk prinesel ugotovitev, da bi trenutna stopnja upadanja v prihodnjih nekaj desetletjih lahko pripeljala do izumrtja 40 % svetovnih vrst žuželk.

Prav tako trpijo tudi morja, saj je že sedaj v oceanih po vsem svetu več kot štiristo mrtvih območij, kar je večinoma posledica odtekanja gnojil v oceane.

Mokrišča v zahodni, osrednji in vzhodni Evropi so se od leta 1970 skrčila za 50 %, medtem ko dosega v zadnjem desetletju upad rib 71 % in dvoživk 60 %. V zahodni in srednji Evropi ter zahodnih delih vzhodne Evrope vsaj 37 % sladkovodnih rib in 23 % dvoživk že grozi izumrtje.

Povezave

<https://ipbes.net/news/ipbes-global-assessment-preview>

Rdeči seznam dreves v Evropi, <https://www.iucn.org/news/species/201909/over-half-europes-endemic-trees-face-extinction>.

Nemška študija žuželk ([Hallmann et al., 2017](#)).

Študija Porto Rico ([Lister and Garcia, 2018](#)).

Študija VB. https://www.somersetwildlife.org/sites/default/files/2019-11/FULL%20AFI%20REPORT%20WEB1_1.pdf.

Študija 2019, https://www.insect-respect.org/fileadmin/images/insect-respect.org/Rueckgang_der_Insekten/2019_Sanchez-Bayo_Wyckhuys_Worldwide_decline_of_the_entomofauna_A_review_of_its_drivers.pdf.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0006320718313636>

Učinki izgube biotske raznovrstnosti so že vidni

- ✘ Zaradi izgube biotske raznovrstnosti že upadajo številne storitve narave.
- ✘ To so ohranjanje habitatov, oprашevanje, spremljanje kakovosti in količine sladke vode, nastajanje prsti, uravnavanje poplav in skladiščenje ogljikovega dioksida.

Svet je od leta 1970 izgubil 60 % celotne populacije vretenčarjev v divjini, navaja Svetovna organizacija za naravo WWF. To pomeni, da je v manj kot petdesetih letih izginila več kot polovica vseh ptic, sesalcev, plazilcev, dvoživk in rib.

Večina te izgube je nastala izven Evrope, tako da pogosto ni registrirana. V zadnjih petdesetih letih je izumrlo ali bilo odstranjenih med 30 % in 50 % mangrov in uničenih je bilo skoraj 50 % vseh koralnih grebenov. Vendar pa je do velikih izgub prišlo tudi v Evropi. V Nemčiji je študija leta 2017 pokazala 76-odstoten upad **biomase** letečih žuželk v zaščitenih območjih po letu 1990, kar pomeni skoraj 3-odstotno letno izgubo.

Če ne bomo spremenili svoje poti, bo **vplive občutilo celotno človeštvo**. Za zaustavitev upada nadzemne in podzemne biotske raznovrstnosti ter za zaustavitev uničenja narave potrebujemo globoke in preoblikovalne spremembe. Danes so najbolj prizadete podeželske skupnosti v državah v razvoju, ki so pri izpolnjevanju svojih vsakdanjih potreb odvisne neposredno od narave, vendar pa bodo morebitni učinki delovali tudi širše.

Ne gre samo za izgubo prostoživečih živalskih vrst. Če izgubimo biotsko raznovrstnost, izgubimo storitve ekosistemov - vse tisto, kar narava izvaja brezplačno. Četrtnina svetovnega revnega prebivalstva in več kot 90 % ljudi, ki živijo v skrajni revščini, je za svoje preživetje odvisnih od gozdov, prav tropski gozdovi pa so ena najbolj kritičnih točk na področju izgube biotske raznovrstnosti.

Medtem ko se je v razvitem svetu splošna vrednost proizvodnje kmetijskih pridelkov od leta 1970 potrojila, so upadli drugi prispevki narave, kot je raznolikost zemeljskega organskega ogljika in oprашevalcev, to pa kaže, da kratkoročne koristi na področju produktivnosti niso trajnostne.

Degradacija zemljišč je že znižala produktivnost skoraj četrtine svetovnih zemeljskih površin. Raznovrstnost in obilje naravnih oprășevalcev v Evropi dramatično upada in številni se že bližajo izumrtju. Glede na evropski rdeči seznam dreves je skoraj polovica endemičnih vrst evropskih dreves tik pred izumrtjem.

Glej <https://www.iucn.org/tags/work-area/red-list>.

https://wwf.panda.org/knowledge_hub/all_publications/living_planet_report_2018/.

Z nadaljevanjem trenda bodo ti učinki še hujši

- ✘ Izguba biotske raznovrstnosti prinaša »kaskadno izumiranje«, pri katerem izguba ene vrste povzroči izgubo druge, kar pripelje do izgube naslednje ...
- ✘ Vse do 5 milijard ljudi bo zaradi prihodnjih scenarijev uporabe zemljišč in podnebnih sprememb izpostavljenih večji onesnaženosti vode in nezadostnemu oprasha vanju za pridelavo živil.
- ✘ Če škodimo ekosistemom, bodo ti ogljik črpali, namesto kopičili. Te »povratne zanke« pospešujejo proces podnebnih sprememb.

Izguba biotske raznovrstnosti onemogoča doseganje ciljev ZN za trajnostni razvoj. Skoraj polovica od 44 ciljev, povezanih z revščino, lakoto, zdravjem, vodo, mesti, podnebjem, oceani in degradacijo zemljišč, je zaradi teh znatnih trendov v naravi in njihovem pripisovanju človeku ostala nedosežena.

Eden največjih pomislekov tako glede podnebnih sprememb kot tudi izgube biotske raznovrstnosti je obstoj prelomnih točk. To so mejne vrednosti, ki jih nikoli ne bi smeli doseči, saj lahko to pripelje do obsežnih, nenadnih sprememb, ki sistem prestavijo v popolnoma drugo stanje. Te premike je težko ali celo nemogoče povrniti v prvotno stanje, njihovi vplivi pa so lahko zelo negativni. Primer tega je sesutje ribolova novofundlandske polenovke v 90. letih prejšnjega stoletja, ko je biomasa trske zaradi trajnega preloma nenadno upadla na le odstotek prvotne količine. Populacija si ne bo opomogla najmanj do leta 2030.

V svetovnem okolju je bilo določenih več mejnih vrednosti, vključno z grenlandsko ledeno ploščo, alpskimi ledeniki, opustošenimi zemljišči in koralnimi grebeni. Te mejne vrednosti bi lahko bile točke brez povratka, tj. točke, na kateri se začnejo samospodbujevalni povratni učinki s tveganjem propada okolja.

Skoraj tretjina koralnih grebenov, morskih psov in sorodnikov morskih psov ter več kot tretjina morskih sesalcev je danes tik pred izumrtjem.

Izguba biotske raznovrstnosti je glavni razlog za konflikte in migracije, ki vplivajo na vitalne interese vseh civilnih družb. In to je tudi zelo slaba napoved za gospodarstvo. Glede na letno poročilo Svetovnega gospodarskega foruma o svetovnih tveganjih so najbolj verjetna in vplivna tveganja za našo ekonomijo in civilno družbo povezana z glavnimi naravnimi dobrinami, kot so zrak, voda, zemlja in biotska raznovrstnost.

Ameriški biolog Paul Ehrlich je nekoč primerjal izgubo vrst z naključnim odstranjevanjem zakovic na krilu letala. Letalo resda nekaj časa še nadaljuje svoj let, vendar se na neki točki ta katastrofalno konča.

VENDAR – upanje še vedno obstaja! Še vedno imamo čas, da zaustavimo plimo izgubljanja biotske raznovrstnosti in ohranimo podnebne spremembe na obvladljivi stopnji, a le s pogojem, da ukrepamo hitro in obsežno. Čas je naš največji izziv. Na podlagi najnovejših poročil Mednarodnega foruma o podnebnih spremembah bo odločilnega pomena prihodnjih deset let.

Povezave

Poročilo Svetovnega gospodarskega foruma o svetovnih tveganjih 2020, <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2020>.

Evropsko okolje - stanje in napovedi 2020 (SOER), Evropska agencija za okolje: <https://www.eea.europa.eu/publications/soer-2020>.

Vendar, ali je to res pomembno?

- ✘ Človeštvo že od leta 1970 letno porablja več virov, kot jih Zemlja lahko zagotovi.
- ✘ Za izpolnitev vsakoletnih zahtev do narave bi danes potrebovali 1,6 Zemlje.
- ✘ Vse do 300 milijonov ljudi se zaradi izgube obalnih habitatov in zaščite že sooča z večjim tveganjem poplav in hurikanov.

Naš kolektivni vpliv na naravo je brez primere v zgodovini planeta. Človekovo ravnanje je doslej bistveno spremenilo tri četrtine kopenskega in dve tretjini morskega okolja. V letu 2019 je bil dosežen dan prekoračenja Zemljinih virov 29. julija; s tem dnem smo porabili več virov, kot jih lahko Zemlja nadomesti v celem letu.

Več kot tretjina Zemljine kopenske površine in skoraj tri četrtine sladkovodnih virov je sedaj namenjenih pridelovanju pridelkov ali živinorejski proizvodnji.

Izguba biotske raznovrstnosti pomeni izgubo možnosti za prihodnost, kot je možnost razvoja novih zdravil. Približno 70 % zdravil proti raku je naravnih izdelkov ali sintetičnih izdelkov, izdelanih po vzoru narave, 4 milijarde ljudi pa se zanaša predvsem na naravna zdravila. Izguba biotske raznovrstnosti pomeni izgubo številnih zdravil, še preden jih bomo odkrili – to je nepovratna izguba za človeštvo.

Pomembno pa je tudi na osebni ravni. Narava ima številne preventivne in obnovitvene učinke na zdravje. Redni stik z naravo znižuje stopnjo stresa in spodbuja k telesni aktivnosti s pozitivnimi učinki na razpoloženje, koncentracijo in zdravje ter zmanjševanjem tveganj, povezanih z neaktivnim načinom življenja. Najnovejša poročila Konvencije za biotsko raznovrstnost (CBD) in Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) potrjujejo, da so zdravi ekosistemi ključnega pomena za preprečevanje nastanka bolezni in bi morali veljati za temeljni steber stroškovno učinkovitega zdravstvenega varstva.

Celo evropski kmetijski sistem je postal eden glavnih povzročiteljev izgube biotske raznovrstnosti. Razširjena uporaba pesticidov in gnojil, erozija tal in nadomeščanje mešanih gozdov z monokulturnimi nasadi slabo učinkujejo na evropske ekosisteme. Z degradacijo tal postanejo ta manj rodovitna, zahtevajo več kemičnega vnosa in izgubljajo svojo zmogljivost za zadrževanje vode in ogljika. To povzroča pogostejše in intenzivnejše poplave in prispeva k emisijam toplogrednih plinov.

Ob vseh pritiskih našega prehranskega sistema na vodo, ekosisteme in biotsko raznovrstnost se skoraj tretjina svetovno proizvedene prehrane na svetu zavrže. Količina zavržene hrane dosega približno 1,3 milijarde ton na leto. V Evropi se zavrže ali uniči približno petina prehranske proizvodnje. To je 88 milijonov ton hrane, katere strošek dosega 143 milijard EUR.

Povezave

Biotska raznovrstnost in zdravje, <https://www.cbd.int/health/stateofknowledge/>.

Overshoot Day, <https://www.overshootday.org/>.

Zakaj torej izgubljam biotsko raznovrstnost?

- ✘ Izguba habitatov, čezmerno izkoriščanje, klimatske spremembe, onesnaženost in invazivne tujerodne vrste prispevajo k izgubi biotske raznovrstnosti.
- ✘ Vendar pa je osnovni vzrok netrajnostno človekovo ravnanje.
- ✘ Naše zahteve po novih virih so vzrok za krčenje gozdov, spreminjanje vzorcev rabe zemlje in uničenje naravnih habitatov po vsem planetu.

Glavni razlog za podnebno in ekološko krizo so netrajnostni vzorci proizvodnje in potrošnje. Kumulativni vpliv ekonomskega modela, v katerem raje oblikujemo, proizvajamo, uporabljamo in nato zavržemo, namesto da bi ponovno uporabili ali reciklirali, ima nenamerne stranske učinke.

Pridobivanje in proizvodnja materialov, goriv in hrane povzročata 90 % izgube biotske raznovrstnosti in polovico vseh emisij toplogrednih plinov, kot navaja mednarodni forum za vire.

V našem potrošniškem ekonomskem modelu so politični cikli in javni in finančni instrumenti pogosto osredotočeni v doseganje kratkoročnih ciljev, pri čemer se širše dolgoročne posledice prezrejo.

Podnebne spremembe že vplivajo na izgubo biotske raznovrstnosti, pri tem pa vplivajo tudi na druge dejavnike in jih slabšajo. Prav tako najverjetneje povečujejo tudi učinke drugih vzrokov za izgubo biotske raznovrstnosti v prihodnosti. Ti učinki bodo še bolj izraziti z zviševanjem temperature.

Glavni razlog za izgubo biotske raznovrstnosti v Evropi je sprememba rabe zemljišč. Kmetijske in gozdarske prakse so postale bolj učinkovite, z več kemičnimi dodatki, manj prostora med polji in manjšo raznovrstnostjo pridelkov. To pomanjkanje raznovrstnosti pomeni veliko manj žuželk in posledično manj ptic. Pri tem imajo pomembno vlogo tudi subvencije, povezane s proizvodnjo, ki dajejo količini prednost pred kakovostjo in raznovrstnostjo.

Mesta in urbana naselja so se izredno razširila; prišlo je do pozidave zemljišč, zaradi česar ima narava vse manj prostora. In če kmetijska zemljišča in razvoj naselij ne zagotavljajo dovolj prostora za naravo, to vodi v izgubo biotske raznovrstnosti. Številni državljani in podjetja se ne zavedajo, kako zelo je naša družba odvisna od biotske raznovrstnosti. Uporaba BDP kot glavnega merila za ekonomski razvoj lahko prav tako zakriva celoten obseg našega vpliva na okolje.

Povezave

<https://sdg.iisd.org/news/global-outlook-highlights-resource-extraction-as-main-cause-of-climate-change-biodiversity-loss/>

https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/27518/GRO_2019_SPM_EN.pdf?sequence=1&isAllowed

Povejte mi več o povezavi s podnebnimi spremembami

- ✘ Z vidika vplivov je svetovna kriza biotske raznovrstnosti enako slaba kot podnebne spremembe.
- ✘ Izguba biotske raznovrstnosti in podnebna kriza nista samo medsebojno povezani, vzajemno se potencirata.
- ✘ Vendar pa sta zaščita biotske raznovrstnosti in ohranitev ekosistemov izvrstna načina za spopadanje z učinki podnebnih sprememb.

Podnebne spremembe so dosegle katastrofalne razsežnosti. Po besedah medinstitucionalne študije predvidevanj, ki jo je za evropske institucije pripravil ESPAD, z okoljem povezane odločitve ne bodo določale samo prihodnosti naših gospodarstev in družbe, temveč tudi celotnega človeštva kot vrste.

Stanje še dodatno poslabšuje dejstvo, da na biotsko raznovrstnost močno vpliva podnebna kriza. Ob negativnih vplivih na počutje človeka **podnebne spremembe povečujejo tudi ranljivost ekosistemov** in krepijo učinke drugih dejavnikov izgube biotske raznovrstnosti, vključno z izgubo in razdrobljenostjo habitatov, onesnaženjem, čezmernim izkoriščanjem in invazivnimi tujerodnimi vrstami.

Klimatske spremembe že povzročajo dramatične spremembe v polarnih pokrajinah in morskih krajinah ter z naraščanjem temperature povečujejo število požarov v naravi, spremembe polarnih habitatov in kontinentalni požari pa povzročajo trpljenje prostoživečih živali. Naše morje vpija več kot 90 % celotne čezmerne toplote Zemlje in s svojim segrevanjem postaja za morske organizme vse manj gostoljubno, s tem pa v ozračje sprošča več ogljika. Zaradi naraščajočih temperatur izgubljam travišča in savane, ki se spreminjajo v puščave in izgubljajo svojo vrednost hitreje od katerega koli drugega habitata na planetu.

Hkrati izguba biotske raznovrstnosti negativno učinkuje na podnebje. Namesto da bi ga shranjevali v zemlji in biomasi, ekosistemi ogljik sproščajo nazaj v ozračje. Krčenje gozdov še povečuje količino ogljikovega dioksida v ozračju, kar povzroča dodatno izgubo biotske raznovrstnosti.

Gre torej za medsebojno povezavo in soodvisnost med izgubo biotske raznovrstnosti in podnebnimi spremembami. O izgubi biotske raznovrstnosti ne moremo govoriti, ne da bi govorili o podnebnih spremembah, in o podnebnih spremembah ne moremo govoriti, ne da bi se hkrati dotaknili izgube biotske raznovrstnosti.

Po drugi strani pa lahko z ohranjanjem in obnovitvijo biotske raznovrstnosti in ekosistemov pomembno prispevamo k izboljšanju podnebnih sprememb – v tolikšni meri, da bi lahko 30 % naših ciljev pri blažitvi podnebnih sprememb izpolnili z uporabo naravnih rešitev, kot so obnavljanje gozdov, zemlje in mokrišč. S spremembo ravnanja in potrošniških vzorcev, kot je čezmerno uživanje mesa, bi lahko še zmanjšali pritisk tako na biotsko raznovrstnost kot tudi na podnebne spremembe.

„Globalni trendi do 2030“ (ESPAS 2019),

https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/sites/default/files/generated/document/en/ESPAS_Report2019.pdf

Podnebne spremembe in izguba biotske raznovrstnosti sta dve strani istega kovanca:

https://wwf.panda.org/our_work/climate_and_energy/climate_nature_future_report/

Ali so ljudje s tem seznanjeni?

Zavest o pomembnosti biotske raznovrstnosti je še vedno nizka, vendar narašča

Študije, kot je IPBES – globalna ocena biotske raznovrstnosti in storitve ekosistemov, ki je bila izvedena v maju 2019, in televizijske oddaje, kot je serija Blue Planet, veliko prispevajo k izboljšanju ravnovesja.

V raziskavi Eurobarometer, objavljeni v maju 2019, se je med več kot 27 000 respondenti v vseh državah članicah 95 % vprašanih strinjalo, da smo za naravo odgovorni vsi in da je ohranitev narave bistvenega pomena za spoprijemanje s podnebnimi spremembami. Približno 93 % se jih je strinjalo, da sta naše zdravje in dobro počutje odvisna od narave in biotske raznovrstnosti. Vedno večje število državljanov se zaveda pozitivne vloge narave in ekosistemov za zdravje in varnost prehrane ter pomembnosti omilitve in prilagoditve podnebnim spremembam in drugim ugodnostim.

Medtem ko se zavedanje o biotski raznovrstnosti krepi med različnimi akterji, vključno z gospodarstvom, različnimi ravni vlade in državljanov, pa še vedno vsi niso istega mnenja, kadar gre za nujnost potrebe po obravnavi posrednih in neposrednih dejavnikov za izgubo biotske raznovrstnosti.

Povezava do raziskave Eurobarometer

<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/2194>

Poročilo IPBES, <https://ipbes.net/news/ipbes-global-assessment-preview>.

Kako lahko zaustavimo to izgubo?

- ✘ Potrebno je odločilno zmanjšanje emisij ogljika in izboljšanje razpoložljivih rešitev.
- ✘ Potrebujemo ambiciozen svetovni sporazum za zaustavitev izgube biotske raznovrstnosti v CBD COP 15 na Kitajskem v naslednjem letu, kot to določa Evropski zeleni dogovor.
- ✘ Bodoči okvir svetovne biotske raznovrstnosti za obdobje po letu 2020 mora naravo postaviti na pot obnove, s hitrimi in intenzivnimi spremembami preoblikovanja.

Znanstveniki opozarjajo, da bo prihodnjih deset let kritičnih. Potrebujemo globoke spremembe načina življenja in gospodarstva, vse od sprememb naših energetskega sistemov do načina uporabe zemljišč za gradnjo, mesta, prevoze in prehrano, ukrepati pa moramo tudi k doseganju nevtralnosti na področju degradacije zemljišč do leta 2030 in ogljične nevtralnosti do leta 2050 ali že prej. Evropski zeleni sporazum je odgovor EU na to krizo.

Številne rešitve že **imamo**, vendar jih moramo uporabljati širše in v veliko večjem obsegu. Uvesti jih moramo hitro, uporabiti bolj čiste energetske vire, zmanjšati krčenje gozdov, boljje upravljati zemljišča in preiti na trajnostno kmetijstvo.

Zmanjšati moramo nove emisije ogljikovega dioksida in ga začeti odstranjevati iz ozračja. Fotosinteza, ki se odvija v rastlinah in planktonu, je najboljša tehnologija odstranjevanja ogljikovega dioksida, ki nam je na voljo, zato bi morali ekosisteme zaščititi in obnavljati ter tako zaustaviti njihovo upadanje. Potrebujemo preoblikovanje, ki ne bo nikogar prizadelo, saj se je treba ogniti položaju, ko je strah pred predlaganimi ukrepi pri ljudeh večji od strahu pred učinki podnebnih sprememb.

Na Kitajskem mora za prevzem vodilne vloge na tem področju Evropa partnerje prepričati, da je doma in tudi v tujini že aktivna na področju biotske raznovrstnosti.

Potrebujemo rešitev za biotsko raznovrstnost, vpeto v politične odločitve na vseh stopnjah, vse od kmetijstva in poljedelstva do nacionalnih načrtov za energijo in transport. Preoblikovanje naše civilizacije in naše ekonomije v bolj trajnostno smer zahteva bolj povezano razmišljanje in bolj celovit pristop do socialne politike.

Podjetja se začenjajo zavedati svoje odvisnosti od naravnih virov za prehrano, za vlakna in gradbeni material. Ekosistemi oprahujejo pridelke, prečiščujejo vodo, pomagajo pri razgradnji odpadkov in uravnavajo podnebje. Izguba narave pomeni takojšnjo izgubo za gospodarstvo v smislu operativnih tveganj, prekinitve oskrbovalnih verig, tveganj, povezanih z odgovornostjo, in tveganj za ugled, tržni delež in finance.

Vodilna podjetja ta tveganja prepoznavajo, vendar pa njihovo razmišljanje še ni doseglo vključevanja širše družbe, v kateri je zavedanje o obsegu odvisnosti poslovnih modelov in virov materialov od narave in biotske raznovrstnosti še vedno na nizki stopnji. Politika mora podjetjem zagotoviti okvirje, ki bodo omogočali sprejem modelov za potrošnjo in proizvodnjo s podporo ohranitve in trajnosti biotske raznovrstnosti. Biotski raznovrstnosti prijazen pristop jim bo pri potrošnikih ustvaril dobro ime in tako prinesel nove poslovne priložnosti za vse.

Povezave

Evropski zeleni dogovor, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf.

<https://www.newscientist.com/article/2201697-destruction-of-nature-is-as-big-a-threat-to-humanity-as-climate-change/#ixzz67LcfLAVb>

Ali obstajajo zgledi, ki jim lahko sledimo?

Številna podjetja spoznavajo pomembnost ocenjevanja, ovrednotenja in upoštevanja svojega vpliva in svoje odvisnosti od naravnega kapitala in **storitev ekosistema**. Razumejo, kako jim to lahko pomaga pri ocenjevanju finančnih tveganj in jih opremi s celovito trajnostno metriko za 21. stoletje.

Prednosti za poslovanje vključujejo:

- ✘ dolgoročno sposobnost preživetja poslovnih modelov,
- ✘ prihranek stroškov,
- ✘ zvišanje operativne učinkovitosti,
- ✘ povečanje tržnega deleža,
- ✘ dostop do novih trgov, izdelkov in storitev,
- ✘ predvidljive in stabilne dobavne verige ter
- ✘ boljše odnose z delničarji in potrošniki.

Večja podjetja so aktivno vključena v koalicijo rešitev, ki izhajajo iz narave, nastalo ob vrhu o podnebnih ukrepih v New Yorku v letu 2019.

Vodilna evropska finančna podjetja razvijajo metodologije za merjenje svojih vplivov na ravni portfelja. Portal podjetij in biotske raznovrstnosti vključuje številne študije primerov iz vse Evrope: https://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business/index_en.htm

Na voljo so številni dobri primeri oblikovanja politike, ki jim lahko sledimo. Ciljni ohranitveni ukrepi so se pogosto izkazali za učinkovite v Evropi. Opomogel si je iberski ris, ki je bil tik pred izumrtjem (od 52 živali v letu 2002 je njihovo število naraslo na 327 v letu 2014), in tudi v Španiji je število kraljevih orlov s približno trideset razmnoževanja sposobnih parov v letu 1970 poraslo na več kot tristo parov v letu 2011 – oboje je bilo doseženo s pomočjo sklada EU LIFE. Od leta 1992 je sklad LIFE EU prispeval več kot 3 milijarde EUR za naravoslovne projekte po vsej Evropi.

Za več primerov glej: evropske nagrade Natura 2000, https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/awards/index_en.htm.

Več primerov v zvezi s programom LIFE <https://ec.europa.eu/environment/life/project/Projects/index.cfm>

Za več primerov rešitev, ki izhajajo iz narave, v Evropi glej: <https://oppla.eu/nbs/case-studies>; za več primerov iz vsega sveta glej: <https://nature4climate.org/nbs-case-studies/>.

Kako to težavo rešuje Evropa?

- ✘ Evropski zeleni dogovor odpira prostor za ambiciozen načrt, kakršnega potrebujemo.
- ✘ Evropa vodi kampanjo za ambiciozen dogovor na Kitajskem v prihodnjem letu.
- ✘ Sprejeta je nova evropska strategija za spopadanje z izgubo biotske raznovrstnosti.
- ✘ EU je največji podpornik in donator projektov za zaščito biotske raznovrstnosti po vsem svetu.

Evropska prizadevanja za zaustavitev izgube nadzemne in podzemne biotske raznovrstnosti vključujejo strategijo za biotsko raznovrstnost 2020 (Naše življenjsko zavarovanje, naš glavni kapital: strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020), **akcijski načrt za leto 2017** za izboljšanje njenega uvajanja (Akcijski načrt za naravo, ljudi in gospodarstvo) in močno zakonodajo, kot so direktiva o pticah in direktiva o habitatih, okvirna direktiva o vodah, direktiva o morski strategiji in omrežje Natura 2000 za zaščitena območja.

Dosedanji uspeh pri zaustavitvi izgube biotske raznovrstnosti je resda omejen, vendar bi se moral položaj s sprejetjem nove strategije spremeniti.

Prihajajoča strategija za biotsko raznovrstnost bo vsebovala ambiciozne in realistične zaveze. Njeni ključni elementi so več zaščite narave, ambiciozen načrt obnove zdravih ekosistemov in okvir omogočanja spodbujanja preoblikovalnih sprememb. Cilj je spodbujanje integracije ekosistemov in njihovih funkcij v vse ekonomske aktivnosti, v skladu z načelom »ne škoduj« za biotsko raznolikost in podnebje.

Evropa si prizadeva, da bi se svetovni voditelji za zaščito biotske raznovrstnosti dosegli soglasje o ambicioznem globalnem okviru za biotsko raznovrstnost. To bo enakovredno cilju 1,5 °C iz Pariza. Udeleženci 15. srečanja Konvencije o biotski raznovrstnosti (CBD COP 15) bodo pregledali napredek v smeri trenutnih svetovnih ciljev na področju biotske raznovrstnosti in zvišali ambicije za prihodnjih deset let.

Splošni cilj bodo podpirale nacionalne zaveze za doseganje teh ciljev, odporen mehanizem za spremljanje in pregled strategije in primerni koraki za financiranje in krepitev zmogljivosti. Sporazum bi moral vključevati tudi ambiciozne in merljive cilje za obravnavo stanja biotske raznovrstnosti, dejavnikov za izgubo biotske raznovrstnosti in ključnih spodbujevalnikov, kot so med drugim sofinanciranje in boljše znanje.

Na domačem področju se v sklopu novega zelenega dogovora Evropa trdno zavezuje trem prioritetam na področju nove strategije za biotsko raznovrstnost, vključno z zaščito biotske raznovrstnosti pred prihodnjo škodo, obnovo obstoječe škode in zagotavljanjem, da je skrb za biotsko raznovrstnost osrednji dejavnik vseh drugih ustreznih področij politike.

Na mednarodnem področju je EU glavni podpornik zaščite biotske raznovrstnosti in trajnostne uporabe naravnih virov. Letno vlaga več kot 350 milijonov EUR za biotsko raznovrstnost v državah v razvoju, in sicer v obliki programov, ki se usmerjajo na biotsko raznovrstnost neposredno, ter programov uveljavljanja biotske raznovrstnosti v drugih sektorjih. V letu 2018 je na primer EU sofinancirala 66 zaščitene območij v 27 državah podsaharske Afrike.

Evropa si je zastavila dolgoročni cilj zaustavitve svetovnega izgubljanja gozdnih površin najpozneje do leta 2030 in znižanje bruto vrednosti krčenja tropskih gozdov za 50 % do leta 2020. Sporazum o prosti trgovini EU vključuje poglavja o trgovini in trajnostnem razvoju z določili, povezanimi z zaščito okolja, podnebnimi spremembami, biotsko raznovrstnostjo in gozdovi, vključno z zavezo zagotovitve učinkovitega izvajanja okoljskih sporazumov, kot sta Pariški sporazum in Konvencija o biološki raznovrstnosti.

Povezave

Evropski zeleni dogovor, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sl.

Strategije evropske biotske raznovrstnosti,

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52011DC0244>.

The Natura 2000 network – https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm

EU nature legislation – https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/index_en.htm.

Akcijski načrt EU,

https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/action_plan/communication_sl.pdf.

Nekaj evropskih razvojnih projektov, https://ec.europa.eu/europeaid/projects-ground_en.

Kaj lahko storim sam?

- ✘ Pogovarjajte se o izgubi biotske raznovrstnosti.
- ✘ Pazite na svojo porabo virov.
- ✘ Pridružite se kampanji za boljšo obveščenost in pomagajte pri širjenju teh idej.

Ne obupajte – ukrepajte! Z majhnimi začetnimi koraki si olajšajte kasnejše večje korake. Začnite s pogovori o teh težavah v krogu svoje družine in prijateljev, govorite o njih v službi in šoli. Raziskave so pokazale, da je za večje družbene spremembe potrebno samo majhno število predanih in miroljubnih posameznikov, včasih jih zadošča že 3,5 odstotka!

Izvajajte pritisk na oblikovanje politike – pisma in elektronska pošta imajo lahko izreden učinek.

Na voljo so številne možnosti. Začnite razmišljati o svojem lastnem ogljičnem odtisu in kaj lahko storite za njegovo zmanjšanje – toplotno izolirajte svoj dom, ponovno razmislite o dobavi energije in izberite trajnostne oblike prevoza. Razmislite o oblačilih, ki jih kupujete, katera resnično potrebujete in ali morajo resnično biti nova. Razmislite o svojih počitnicah – morda želite preživeti več časa na enem mestu, v nasprotju z obiskom številnih krajev. In razmislite o svojem denarju – ali vaša banka vaše investicije uporablja na okoljsko odgovoren način?

Poiščite izdelke in storitve, označene z oznako EU Ecolabel – oznako okoljske izvirnosti za izdelke in storitve, ki izpolnjujejo visoke okoljske standarde v celotnem življenjskem ciklu.

Ko nakupujete hrano, poizkusite z nakupovanjem lokalnega in sezonskega blaga. Razmislite o načinu za zmanjšanje skritih emisij ogljikovega dioksida pri prevozi in skladiščenju. In če lahko, kupujte organsko hrano – ta vsebuje manj pesticidov, je običajno bolj sveža in prihaja iz lokalnega okolja ter je okolju bolj prijazna, saj so organske kmetije bistveno bolj trajnostne. In razmislite o tem, da bi uživali manj mesa – dobro uravnotežena prehrana je okolju veliko bolj prijazna.

Razmislite o svojih potrošniških navadah. Večina izgube biotske raznovrstnosti izvira iz naše zahteve po neobdelanih agregatih, kot sta les ali blago. Ste del te težave? Če zagovarjate štiri „r“ – *refuse, reduce, repair, recycle* (zavrni, zmanjšaj, popravi, recikliraj) – potem že sodelujete v boju proti izgubi biotske raznovrstnosti.

Povezave

https://ec.europa.eu/clima/citizens/tips_sl

https://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/brochures/biodiversity_tips/sl.pdf

Kampanja UNEP o trajnostnem življenju

<https://medium.com/disruptive-design/introducing-the-anatomy-of-action-a-unesp-x-unschool-collaboration-to-activate-sustainable-986f2ec847e0>

